Nationaal Rapporteur Mensenhandel
en Seksueel Geweld tegen Kinderen

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.nationaalrapporteur.nl

Contact

Ons kenmerk

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Datum 15 juli 2020
Onderwerp Consultatiereactie op het wetsvoorstel strafbaarstelling evidente vormen van kinderkoop

Hooggeachte

Onlangs is het wetsvoorstel Kind, draagmoederschap en afstamming online ter consultatie aangeboden. Dit wetsvoorstel behelst onder andere het strafbaar stellen van kinder(ver)koop. Hieronder treft u mijn reactie ten aanzien van dit wetsvoorstel. Ik heb mij hierbij beperkt tot aspecten van het wetsvoorstel die verband houden met mijn mandaat mensenhandel.

Mensenhandel is een aantasting van de waardigheid en integriteit van de mens en een inbreuk op diens persoonlijke vrijheid. Waar het kinderen betreft, geldt dit des te meer. Het Internationaal Verdrag inzake de rechten van het kind (IVRK) stelt het belang van het kind voorop en gebiedt lidstaten in hun nationale regelgeving te voorzien in voldoende bescherming van dat belang. Zoals de Memorie van Toelichting van het Wetsvoorstel strafbaarstelling van evidente vormen van kinderkoop ook stelt, verbiedt het IVRK en het bijbehorend Facultatief Protocol, welke door Nederland zijn geratificeerd, de verkoop van kinderen voor welk doel en in welke vorm dan ook.

In het wetsvoorstel staat de "redelijke vergoeding" centraal. Alles wat een redelijke vergoeding te boven gaat, zou een stimulans kunnen zijn om een (draag)moeder over te halen en derhalve kunnen wijzen op oneigenlijke beïnvloeding van die (draag)moeder. Hierdoor zou haar vrijwilligheid in het geding kunnen komen. Wanneer een (draag)moeder onder druk is gezet of verkerend in een positie van armoede een groot geldbedrag wordt geboden om (draag)moeder te zijn, zou sprake kunnen zijn van dwang of misbruik van een kwetsbare positie. Gedwongen draagmoederschap is een vorm van gedwongen dienstverlening, oftewel uitbuiting. De lichamelijke integriteit van de (draag)moeder, die ingeval van uitbuiting zou kunnen worden geschonden, komt in de Memorie van Toelichting in zijn geheel niet tot uitdrukking en bescherming daarvan lijkt derhalve geen doel van het wetsvoorstel. Als Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen vraag ik hier nadrukkelijk aandacht voor. Kinderkoop betekent immers niet alleen een schending van het belang van het kind, maar kan ook een resultaat zijn van uitbuiting van een (draag)moeder.

De Kabinetsbrief van 12 juli 2019 stelde dat een goede regeling in Nederland wensouders zou bewegen om af te zien van draagmoederschap van kinderen in het buitenland en daarmee een preventieve werking zou hebben. Door de voorgestelde wetgeving lijkt de verleiding om een kind uit het buitenland te halen echter groter te kunnen worden. In de Nederlandse situatie toetst een rechter vooraf of er onder andere sprake is van vrijwilligheid bij de (draag)moeder. Echter, in een buitenlandse situatie moeten de wensouders zelf onderzoek doen naar die vrijwilligheid waarna er enkel een toetsing achteraf plaatsvindt door een Nederlandse rechter. Wensouders dienen aldus zelfstandig te onderzoeken of de besluitvorming van een buitenlandse (draag)moeder is beïnvloed, ook als gebruik wordt gemaakt van een tussenpersoon. Het is maar de vraag in hoeverre een wensouder, die gebruik maakt van een buitenlands draagmoedertraject, in staat is om tot een objectief oordeel te komen, nog los van moeilijkheden die gepaard gaan met een beoordeling omtrent iemands kwetsbare dan wel afhankelijke positie. Dit staat in schril contrast met het binnenlandse traject tot draagmoederschap dat met meer waarborgen is omkleed om uitbuitingssituaties te voorkomen.

Uitbuiting is een uitermate ernstig feit met verstrekkende gevolgen voor diegenen die daardoor worden getroffen en moet daarom te allen tijde worden voorkomen. Daarom vraag ik met klem aandacht voor de situaties waarbij wensouders gebruikmaken van buitenlandse (draag)moeders en uitbuitingssituaties die daarbij op de loer liggen.

Met vriendelijke groet,

Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen